

Výzkumný ústav
lesního hospodářství
a myslivosti, v. v. i.

TISKOVÁ ZPRÁVA

Poškození vegetace fluorem a jeho sloučeninami

Strnady – 12. února 2018 – Když se řekne fluor, většině z nás se vybaví pasta proti zubnímu kazu, neboť tento chemický prvek se vyskytuje v kostech a zubech. Ale fluor a jeho sloučeniny jsou používány v různých odvětvích průmyslu a jejich nadměrné množství, které se dostává do ovzduší, může způsobit vážná poškození vegetace. Kde a jakých hodnot dosahují koncentrace fluoridů, zkoumali experti z Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

Jejich příspěvek, publikovaný v recenzovaném časopisu Zprávy lesnického výzkumu, přináší přehled a vyhodnocení výsledků listových analýz, při kterých byla zjišťována koncentrace fluoridů. Jedná se jak o výsledky dlouhodobého monitoringu na trvalých výzkumných plochách, tak o závěry šetření prováděných v rámci činnosti Lesní ochranné služby v případech, kdy k poškození vegetace došlo působením fluoru nebo jeho sloučenin.

„Zjišťování koncentrace fluoridů v asimilačním aparátu dřevin nebo obecně ve vegetaci, je účinným nástrojem pro hodnocení vlivu a zátěže dřevin sloučeninami fluoru. Vyplývá to z jeho enormní schopnosti pronikat do listů a ukládat se v nich, a to až do velmi vysokých koncentrací. Vzorkování vegetace v transektech v různém směru a v různých vzdálenostech od zdrojů emisí fluoru je velmi dobrý nástroj pro posouzení vlivu zdrojů těchto emisí na okolní vegetaci,“ uvádějí autoři studie Radek Novotný a Bohumír Lomský.

Negativní účinky fluoru a jeho sloučenin jsou nejčastěji pozorovány v okolí hliníkáren, skláren, cihelen, keramických závodů, provozů zpracovávajících fosfáty, některých hutních provozů apod. Nejnižší koncentrace, která při dlouhodobém působení vyvolává viditelné poškození vegetace, je 0,3 mikrogramu na metr krychlový, což je koncentrace, která je až tisíckrát nižší než v případě jiných plynných sloučenin působících škody na vegetaci. Emisní limit pro fluor a jeho plynné anorganické sloučeniny vyjádřené jako HF je přitom v Česku stanoven vyhláškou č. 415/2012 Sb. na 10 mikrogramů na metr krychlový.

Hlavní vstupní cestou do rostlin jsou listy. Na povrchu listů a jehlic narušuje fluor ochranné voskové vrstvy. Do rostlinných pletiv se fluor dostává v plynné formě průduchy a v rostlině se hromadí. Příjem fluoru průduchy je přitom ovlivněn aktuálními meteorologickými podmínkami, zejména vlhkostí vzduchu, srážkami, délkou dne a teplotou. Významný vliv hraje také druh rostliny. **Nadměrné množství fluoru způsobuje například snížení přírůstu, omezení růstu výhonů dřevin, narušení tvorby semen a plodů, snížení množství chlorofylu nebo zrychlení stárnutí listů.**

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

Řešitelé pracovali se třemi soubory dat. Prvním jsou údaje o koncentraci fluoridů ve smrkovém jehličí horských mlazín Krušných hor, Lužických hor, Jizerských hor, Krkonoš a Orlických hor. Celkem se jedná o 76 dlouhodobě sledovaných ploch.

Druhý soubor pochází z analýzy asimilačního aparátu dřevin na plochách monitoringu lesů II. úrovně, založené a sledované v rámci programu ICP Forests. K dispozici pro vyhodnocení bylo 10 odběrů z let 1993 až 2013.

Třetí soubor údajů pochází z činnosti Lesní ochranné služby. Jedná se o vzorky odebírané jak v lesních porostech, tak v intravilánech měst a obcí. Vzorky byly vždy odebrány na základě žádosti vlastníka lesa, resp. správce zeleně v případě obcí a měst, a nejde tedy o systematický ani o pravidelný monitoring. Jedná se o případy, kdy došlo k poškození zeleně a provedená chemická analýza prokázala jako hlavní příčinu negativní vliv fluoru a jeho sloučenin.

Nejvyšší koncentrace řešitelé opakovaně registrovali na plochách v Krušných horách, kde je také nejvíce zdrojů znečištění, a to na obou stranách hranice.

V bezprostřední blízkosti zdrojů fluoru a jeho sloučenin podle jejich zjištění dosahují koncentrace fluoridů ve vegetaci až o dva řády vyšší hodnoty, než je tomu na lokalitách fluorem a jeho sloučeninami neovlivněných nebo ovlivněných slabě.

„Koncentrace fluoridů zjištěné v asimilačním aparátu dřevin na dlouhodobě sledovaných plochách se pohybují v rozsahu, který můžeme označit za přirozený. Pokud se na těchto plochách zvýší koncentrace fluoridů v asimilačním aparátu, dochází k tomu výjimečně. Naopak v lokalitách s provozem používajícími ve výrobě fluoru, kyselinu fluorovodíkovou nebo jiné sloučeniny fluoru jsou koncentrace fluoridů analyzované v asimilačním aparátu dřevin zvýšené často, opakovaně a dochází zde také k viditelným škodám na vegetaci. Rozdíly v koncentracích fluoridů v listech a jehličí dřevin ze zatížených a nezatížených lokalit mohou dosahovat obrovských hodnot, často se jedná o rozdíly koncentrací až o dva řády,“ shrnují své poznatky řešitelé.

Podrobné informace a čísla, vztahující se k výzkumu koncentrace fluoru a jeho sloučenin, jsou publikovány v odborném článku v časopise Zprávy lesnického výzkumu č. 4/2017. Článek je ke stažení zde: <http://www.vulhm.cz/sites/File/ZLV/fulltext/505.pdf>

Řešitelé projektu: Ing. Radek Novotný, Ph.D., Doc. RNDr. Bohumír Lomský, CSc., e-mail: novotny@vulhm.cz, VÚLHM, v. v. i., Strnady 136, 252 02 Jíloviště

Ilustrační foto: poškození vegetace fluorem, autor: Ing. Radek Novotný, Ph.D.